

پولک دوزی در پارچه های تاریخی

نویسندگان:

سیده الهه علوی دهکردی

مهرناز آزادی بویاغچی

حمید فرهمند بروجنی

بهار ۱۳۹۸

میرشناسه : علوی دهکردی، سیده الهه، ۱۳۷۲ -
عنوان و نام پدیدآور : پولک دوزی در پارچه های تاریخی
نویسندگان سیده الهه علوی دهکردی، مهرناز آزادی بویاغچی، حمید فرهمند بروجنی.
مشخصات نشر : اصفهان : گلدسته، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری : ۱۴۴ ص.
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۵۰۸۳-۵۷-۶
وضعیت فهرست نویسی : فیا
موضوع : پولک و پولک دوزی
Tinsel : موضوع
موضوع : صنایع دستی پارچه ای
Textile crafts : موضوع
شناسه افزوده : آزادی بویاغچی، مهرناز، ۱۳۴۷ -
شناسه افزوده : فرهمند بروجنی، حمید، ۱۳۴۸ -
Farahmand Boroujeni, Hamid : شناسه افزوده
رده بندی کنگره : NK۹۲۰۴
رده بندی دیویی : ۷۴۶/۴۴
شماره کتابشناسی ملی : ۵۷۱۶۸۲۵

پولک دوزی در پارچه های تاریخی
نویسندگان: سیده الهه علوی دهکردی، مهرناز آزادی بویاغچی، حمید فرهمند بروجنی
نشر: گلدسته
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۰۸۳-۵۷-۶
صفحه آرای: احمد دافعیان
توبت چاپ: اول - ۱۳۹۸
شمارگان: ۵۰۰ نسخه
همه حقوق مادی و معنوی این اثر برابر قانون محفوظ است.

فهرست مطالب

۱۳	پیشگفتار
۱۵	فصل اول
۱۷	پولک چیست؟
۱۷	انواع پولک
۱۸	پولک دوزی چیست؟
۱۸	انواع پارچه‌های به کار رفته برای پولک دوزی
۱۸	نقوش به کار رفته در پولک دوزی‌ها
۱۸	کاربرد پولک دوزی
۱۹	نحوه اجرای نقوش پولک دوزی
۱۹	نحوه دوخت پولک دوزی‌ها
۱۹	پولک دوزی ساده
۱۹	پولک دوزی برجسته
۲۰	پولک دوزی ایستاده
۲۰	پولک دوزی نخ رو
۲۰	پولک دوزی قلاب
۲۰	استفاده از پولک دوزی در کنار سایر رودوزی‌ها
۲۱	فصل دوم
۲۳	داده‌های حاصل از فرم‌های به کار رفته برای ساخت پولک
۲۳	برگی مضرس
۲۴	صدفی
۲۴	گل ۵ پر
۲۵	گل ۶ پر
۲۶	گل ۸ پر
۲۷	گل ۱۲ پر
۲۷	گل ۱۶ پر
۲۸	دایره‌ای ساده
۲۹	دایره‌ای آویز
۳۰	دایره‌ای لبه دار
۳۱	دایره‌ای مضرس
۳۲	سکدای
۳۳	ستاره‌ای
۳۴	داده‌های حاصل از مقایسه کمی فرم‌های پولک فلزی

۲۵	داده‌های حاصل از بررسی مواد مختلف به‌کار گرفته شده برای ساخت پولک
۳۵	داده‌های حاصل از بررسی نقوش به‌کار گرفته شده برای پارچه‌های پولک‌دوزی شده
۳۵	نقوش جانوری
۳۷	نقوش گیاهی
۴۰	نقوش تجریدی
۴۴	نقوش هندسی
۴۵	نقوش بر اساس کلیات تصویر
۴۵	نقوش محرابی
۴۶	نقوش کتیبه‌ار
۴۷	نقوش اشیاء
۴۷	نقوش بنا
۴۸	داده‌های حاصل از بررسی نوع پارچه‌های به‌کار رفته برای پولک‌دوزی
۵۳	داده‌های حاصل از بررسی نحوه اجرای نقش مورد نظر برای اجرای تزئین پولک
۵۴	داده‌های حاصل از روش شناسایی پارچه‌های پولک‌دوزی شده با کاربری‌های متفاوت
۷۱	داده‌های حاصل از روش شناسایی تزئینات به‌کار رفته همراه با پولک
۷۲	داده‌های حاصل از روش شناسایی انواع دوخت مورد استفاده در پولک‌دوزی
۷۳	دوخت ساده
۷۶	دوخت برجسته

۷۹	فصل سوم
۷۹	آسیب‌شناسی پولک‌ها
	داده‌های حاصل از بررسی آسیب‌ها و نقایض تکنیکی در خصوص پولک‌دوزی‌های انجام شده بر روی بافته‌ها
۸۱	داده‌های حاصل از بررسی خم شدگی پولک
۸۱	داده‌های حاصل از بررسی خوردگی پولک
۸۴	داده‌های حاصل از بررسی شکستگی پولک
۸۵	داده‌های حاصل از بررسی شل شدن نخ دوخت
۸۷	داده‌های حاصل از بررسی نقایض تکنیکی پولک
۸۹	داده‌های حاصل از بررسی ریختگی پولک‌دوزی
۹۰	

۹۹	فصل چهارم
	معیار برخورد با ریختگی پولک‌دوزی‌ها
۱۰۱	داده‌های حاصل از برخوردهای عملی صورت گرفته با ریختگی پولک‌دوزی‌ها
۱۰۲	زیباشناسی پارچه‌های پولک‌دوزی شده
۱۰۷	

۱۰۸	معیارهای برخورد با ریختگی پولک دوزی ها
۱۱۰	راهکارهای برخورد با ریختگی پولک دوزی ها
۱۱۱	تکمیل ریختگی ها با پولک
۱۱۲	نقش اندازی با ویدئو پروژکتور
۱۱۲	ساخت مولژ کامل از اثر
۱۱۲	تصویر تکمیل شده از اثر
۱۱۳	جمع بندی
۱۱۴	منابع و مآخذ
۱۱۸	تصاویر

پیشگفتار

پارچه‌ها در طول تاریخ با کاربردهای متعددی همواره مورد استفاده قرار گرفته‌اند و بیشتر آن‌ها دارای تزئینات بوده است که می‌توان آن‌ها را به دسته‌های متفاوتی تقسیم کرد که در پژوهش حاضر تنها پولک‌دوزی‌ها مدنظر است. از آنجا که این آثار بخشی از تاریخ و میراث گذشتگان است و حاوی اطلاعات مهمی از قبیل چگونگی اجرا، تزئینات، مواد مورد استفاده و نقوش به کار رفته هستند حفظ این آثار از اهمیت زیادی برخوردار است.

پولک‌دوزی از جمله رودوزی‌های سنتی، با پیشینه‌ای از دوران هخامنشی است که ریشه فراموشی و کمرنگ شدن رفته است. پولک‌دوزی از فرم‌ها و رنگ‌های مختلفی برخوردار بوده و در لوازم زیادی با کاربردهای متفاوت مورد استفاده تزئینی قرار گرفته است، و به چندین روش نحوه اتصال آن به زمینه امکان‌پذیر است. این رودوزی با ماهیت حساس و ظریف خود و با توجه به نوع اتصالات آن که اغلب با استفاده از کمترین دوخت صورت می‌گرفته بسیار آسیب‌پذیر است. در پارچه‌های پولک‌دوزی شده تاریخی بیشتر ریختگی پولک‌ها و در نهایت پدمنظر شدن آن‌ها، به دلیل ضعف اتصالات است. لذا با توجه به اهمیت جنبه‌های زیباشناسانه یک پارچه پولک‌دوزی، به عنوان یک رودوزی تزئینی، پارچه‌های پولک‌دوزی شده که دچار آسیب ریختگی پولک‌ها شده‌اند نیازمند راهکار برخورد می‌باشند. از این رو پژوهش حاضر با هدف معرفی و شناسایی پولک‌ها از نظر فن‌شناسی و همچنین شناسایی آسیب‌های وارده به این نوع رودوزی، و در نهایت شناسایی و معرفی معیارهای اصولی در رفع ریختگی پولک‌دوزی‌ها در آثار پارچه‌ای تاریخی، شکل گرفت.

شرح واژه‌ها و اصطلاحات به کار رفته در پژوهش

پولک: بشیزه، بشیزه فلزین، زرک، نقده، فلس، فلس، پشیزه از برنج، مس و جز آن. پشیزه زرین یا سیمین یا از جنس دیگر که بر جامه دوختندی یا بر عروسک چسبانیدندی، چیزی از فلز برنج به رنگ زرد یا اندازه عدس و سوراخی در میان که از آن جامه‌ها را زینت می‌دادند به دوختن آن در جامه به صورت و شکل گوناگون (دهخدا، ۱۳۷۷، ص ۵۸۲).

ریختگی: ریزش، ریختگی ساده (دهخدا، ۱۳۷۷، ص ۱۲۴۶۲) در این پژوهش منظور از ریختگی، ریزش و یا کنده شدن پولک‌دوزی‌های استفاده شده بر روی پارچه‌های تاریخی می‌باشد که منجر به کمبود می‌شود.

اصالت: اصالت در یکی از نشریات ایکروم این گونه تعریف شده است: «اصیل و معتبر به لحاظ مصالح، آن گونه که شناخته می‌شود و در طول زمان سالخورده و هوازه می‌شود». از دید کلی، اصالت هنگامی به منبع میراث تاریخی نسبت داده می‌شود که از نظر مواد اولیه، اصل و واقعی باشد و در طول زمان قدیمی شده و تغییر و تحول یابد (میردانش و کفائی قاضی، ۱۳۹۴، ص ۸۹).

زیباشناختی (Esthetique): دانشی است که درباره زیبایی گفتگو می‌کند (دادور، ۱۳۹۵، ص ۱۴).